

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

ENTRE TERRES

Guia educativa sobre migracions
a la Mediterrània

PRESENTACIÓ

ENTRE TERRES és una guia educativa sobre migracions a la Mediterrània. L'objectiu d'aquest material és dotar d'eines les entitats educatives, les escoles i els instituts per tal d'abordar la temàtica de les persones refugiades amb les persones joves i infants, des d'una perspectiva de construcció de pau i de transformació social.

Justament, el nom del recurs pretén rescatar el significat etimològic de la paraula *mediterrània* (*mediterraneus*) i una visió del vell *Mare Nostrum* com a espai d'intercanvi, de comunicació i de trobada. Es tracta d'un treball elaborat conjuntament entre Stop Maremortum, el Servei Civil Internacional i la cooperativa Eduxarxa amb el suport de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya, el Consell de Joventut de Barcelona i el Consell Nacional de Joventut de Catalunya.

CONTINGUTS

Els materials

ENTRE TERRES - Guia educativa sobre migracions a la Mediterrània és un recurs format per cinc dossiers temàtics que ofereixen diverses mirades als processos migratoris i a la crisi de persones refugiades.

Els dossiers estan acompanyats per la present guia didàctica, que a banda d'explicar els continguts i la correspondència curricular dels materials, ofereix els Recursos educatius en xarxa i la Caixa d'eines amb un ventall de referències a altres activitats educatives, enllaços, documents, vídeos i projectes relacionats amb el fenomen migratori, els drets humans, el racisme, etc.

L'estructura dels dossiers

Cada dossier ofereix una breu introducció teòrica del tema tractat i tres propostes educatives dirigides a infants i joves de diferents franges d'edat. En total, el recurs conté quinze propostes d'activitats.

La seqüència de les propostes educatives

Fitxa de l'activitat

Inclou informació pràctica per a dur a terme les activitats descrites. Hi consten l'edat recomanada, els objectius educatius, els materials necessaris i el temps aproximat de durada.

La temporització és una pauta orientativa, cadascú pot adaptar l'activitat a la seva disponibilitat horària. Per exemple, duent a terme només un dels apartats de l'activitat.

Primeres activitats

Les propostes educatives consten de diferents apartats que funcionen com a activitats autònomes.

Els primers apartats proposen activitats de contextualització, exploració i anàlisi de la temàtica tractada. D'aquesta manera, infants i joves es familiaritzen amb els conceptes clau del tema i hi connecten de manera empàtica.

Activitats finals

Els darrers apartats de cada proposta educativa plantegen activitats de reflexió, creació i acció. L'objectiu és que infants i joves desenvolupin un pensament crític i creatiu, així com fomentar el seu compromís social.

Resum de continguts dels dossiers

1. Mare Mortum	Proposta educativa de 9 a 12 anys	<i>Kaló taxidi</i>
	Proposta educativa de 13 a 16 anys	Tots som migrants
	Proposta educativa a partir de 17 anys	Territoris invisibles
2. Drets humans	Proposta educativa de 9 a 12 anys	Dansem sense fronteres
	Proposta educativa de 13 a 16 anys	Spiderman a Idomeni
	Proposta educativa a partir de 17 anys	L'Europa fortalesa
3. Racisme	Proposta educativa de 9 a 12 anys	Ball de màscares
	Proposta educativa de 13 a 16 anys	Ombres xineses
	Proposta educativa a partir de 17 anys	Poder i racisme: un binomi perillós
4. Gènere i LGTBI	Proposta educativa de 9 a 12 anys	Un conte d'amor
	Proposta educativa de 13 a 16 anys	Treball invisible, treball migrant
	Proposta educativa a partir de 17 anys	Violències dobles
5. Transformació social	Proposta educativa de 9 a 12 anys	Belluga't per (Tu)valu!
	Proposta educativa de 13 a 16 anys	Art en acció
	Proposta educativa a partir de 17 anys	Quina cooperació volem?

CORRESPONDÈNCIA CURRICULAR

Cicle mitjà i superior d'educació primària

En aquesta etapa és adient treballar les propostes educatives de la guia *ENTRE TERRES* per a infants de 9 a 12 anys. A continuació es detalla l'encaix dels diferents continguts i activitats amb el currículum de l'educació primària de la Generalitat de Catalunya.

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Kaló taxidi (Dossier Mare Mortum)	Àrees de llengües	Estratègies de participació activa i col·laborativa. Normes que regeixen la interacció oral.	Comunicativa lingüística i audiovisual.
	Coneixement del medi	Problemes socials rellevants. Principis i valors democràtics.	Artística i cultural.
	Àrea d'educació artística	Expressió artística d'emocions, experiències, desitjos i valoracions crítiques. Imaginació i creativitat en l'expressió i comunicació artística.	Social i ciutadana.
	Àrea d'educació en valors socials i cívics	Identificació de les emocions i els sentiments propis. Identificació de les emocions i els sentiments dels altres; empatia. Cooperació, solidaritat i altruisme.	

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
<p>Dansem sense fronteres</p> <p>(Dossier Drets humans)</p>	Àrees de llengües	Estratègies de participació activa i col·laborativa.	Comunicativa lingüística i audiovisual.
	Coneixement del medi	Problemes socials rellevants. Principis i valors democràtics.	Artística i cultural.
	Àrea d'educació artística	Interpretació individual i col·lectiva musical i corporal.	Social i ciutadana.
	Àrea d'educació física	Consciència i control del cos. Orientació espaciotemporal. Elements i tècniques de l'expressió i la comunicació corporal.	
	Àrea d'educació en valors socials i cívics	Drets i deures dels infants i dels adults. Cooperació, solidaritat i altruisme.	

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Ball de màscares (Dossier Racisme)	Àrees de llengües	Estratègies de participació activa i col·laborativa. Normes que regeixen la interacció oral.	Comunicativa lingüística i audiovisual. Social i ciutadana.
	Coneixement del medi	Globalització, diferenciació i alteritat. Principis i valors democràtics.	
	Àrea d'educació física	Coordinació motriu. Elements i tècniques de l'expressió i la comunicació corporal.	
	Àrea d'educació en valors socials i cívics	Identificació de les emocions i els sentiments propis. Sensibilitat, respecte i tolerància envers els altres i la seva diversitat.	

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Un conte d'amor (Dossier Gènere i LGTBI)	Àmbit lingüístic	Estratègies i recursos per a la producció de textos. Organització del text: coherència i cohesió. Correcció lingüística.	Comunicativa lingüística i audiovisual. Social i ciutadana.
	Coneixement del medi	Globalització, diferenciació i alteritat. Principis i valors democràtics.	
	Àrea d'educació en valors socials i cívics	Identificació dels propis prejudicis i estereotips. Sensibilitat, respecte i tolerància envers els altres i la seva diversitat.	

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Belluga't per (Tu)valu! (Dossier Transformació social)	Àmbit lingüístic	Textos de tipologia diversa en diferents formats i suports. Estratègies per a la comprensió.	Comunicativa lingüística i audiovisual. Social i ciutadana. Autonomia, iniciativa personal i emprenedoria.
	Coneixement del medi	Economia i sostenibilitat. Consum responsable.	
	Àrea d'educació física	Hàbits higiènics, posturals, corporals i alimentaris saludables. Mesures bàsiques de seguretat en la pràctica de l'activitat física.	
	Àrea d'educació en valors socials i cívics	Consum responsable i cura del medi. Cooperació, solidaritat i altruisme.	

Educació secundària obligatòria

En aquesta etapa és adient treballar les propostes educatives de la guia *ENTRE TERRES* per a joves de 13 a 16 anys. A continuació es detalla l'encaix dels diferents continguts i les activitats amb el currículum de l'educació secundària obligatòria de la Generalitat de Catalunya d'acord amb el Decret 187/2015.

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Tots som migrants	Àmbit lingüístic	<p>Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència i retenció.</p> <p>Estratègies per a la producció de textos escrits i audiovisuals: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés.</p>	Comunicativa lingüística i audiovisual.
(Dossier Mare Mortum)	Àmbit social	<p>Trets demogràfics, econòmics, socials, polítics i culturals de la societat catalana, espanyola, europea i del món. Població i poblament. Migracions.</p> <p>Identitats personals i col·lectives. Pertinença i cohesió social.</p>	<p>Tractament de la informació i competència digital.</p> <p>Social i ciutadana.</p>
	Àmbit de cultura i valors	<p>L'origen i la construcció dels prejudicis en el nostre context.</p> <p>La pluralitat cultural, política, religiosa i altres.</p>	Autonomia i iniciativa personal.

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Spiderman a Idomeni (Dossier Drets humans)	Àmbit lingüístic	Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries. Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament	Comunicativa lingüística i audiovisual.
	Àmbit social	Globalització i intercanvi desigual. Situacions de desigualtat, injustícia i discriminació. Drets humans.	Tractament de la informació i competència digital.
	Àmbit de cultura i valors	Situacions i contextos de conculcació dels drets humans i les llibertats. La cultura de la pau. Violència directa i violència estructural. Tipus de pau. Imaginació i creativitat aplicades a les decisions ètiques.	Social i ciutadana.
	Àmbit digital	Tractament de la informació. Normes de cortesia a la xarxa.	Autonomia i iniciativa personal.

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Ombres xineses (Dossier Racisme)	Àmbit lingüístic	<p>Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència i retenció.</p> <p>Estratègies per a la producció de textos escrits i audiovisuals: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés.</p>	Comunicativa lingüística i audiovisual.
	Àmbit social	<p>La diversitat cultural i religiosa com a riquesa de les societats.</p> <p>Trets demogràfics, econòmics, socials, polítics i culturals de la societat catalana, espanyola, europea i del món. Població i poblament. Migracions.</p>	
	Àmbit de cultura i valors	<p>L'origen i la construcció dels prejudicis en el nostre context</p> <p>Diversitat d'identitats. Les diferències i els seus contextos.</p>	Social i ciutadana.
	Àmbit digital	<p>Fonts d'informació digital: selecció i valoració.</p>	

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
<p>Treball invisible, treball migrant</p> <p>(Dossier Gènere i LGTBI)</p>	Àmbit lingüístic	<p>Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries.</p> <p>Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents.</p>	<p>Comunicativa lingüística i audiovisual.</p> <p>Tractament de la informació i competència digital.</p>
	Àmbit social	<p>Lectura i interpretació d'estadístiques.</p> <p>Les dones en la història i en les societats actuals.</p> <p>Diversitat d'identitats. Les diferències i els seus contextos.</p> <p>Situacions de desigualtat, injustícia i discriminació.</p>	
	Àmbit de cultura i valors	<p>Situacions i contextos de conculcació dels drets humans i les llibertats.</p> <p>L'origen i la construcció dels prejudicis en el nostre context.</p> <p>La cultura de la pau. Violència directa i violència estructural. Tipus de pau.</p> <p>Imaginació i creativitat aplicades a les decisions ètiques.</p>	Social i ciutadana.
	Àmbit digital	Tractament de la informació. Cercadors: tipus de cerca i planificació.	Autonomia i iniciativa personal.

Proposta educativa	Àmbits curriculars	Continguts clau de l'àmbit	Competències bàsiques
Art en acció (Dossier Transformació social)	Àmbit lingüístic	Lectura i comprensió de textos: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics. Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement.	Comunicativa lingüística i audiovisual. Tractament de la informació i competència digital.
	Àmbit social	Les manifestacions artístiques en el seu context històric. Anàlisi d'imatges i referents estètics. Descodificació de llenguatges icònics, simbòlics i audiovisuals.	
	Àmbit artístic	Art i compromís. Llenguatges artístics: procediments, ús i interrelació.	Social i ciutadana.
	Àmbit de cultura i valors	Imaginació i creativitat aplicades a les decisions ètiques. Activitats de tolerància, solidaritat, compromís i les seves manifestacions externes.	Autonomia i iniciativa personal.

Ensenyaments postobligatoris

Les propostes educatives per a joves de més de 17 anys, com les altres, es poden treballar en l'àmbit de l'educació formal (batxillerat, cicles formatius de grau superior, graus universitaris, etc.) i en espais d'educació no formal (formació de monitors, casals de joves, etc.).

Per a aquesta edat, les activitats recomanades són les següents:

- **Territoris invisibles**

Algunes crisis humanitàries i certs conflictes armats tenen una gran cobertura mediàtica. En canvi, n'hi ha d'altres dels quals ens manquen imatges i informació. Aquesta activitat mostra la influència decisiva que els mitjans de comunicació exerceixen sobre la nostra visió del món i, també, proposa investigar i difondre la realitat d'Eritrea.

- **L'Europa fortaleza**

Des de principis del segle XXI, Europa ha anat construint tanques i murs per intentar blindar les seves fronteres exteriors al trànsit de les persones migrades. Alguns moviments socials van batejar aquest fenomen amb el nom d'Europa fortaleza. Aquesta activitat proposa reflexionar sobre les pors i les motivacions que fonamenten aquestes polítiques migratòries i sobre la relació entre llibertat, seguretat i equitat en el món contemporani.

- **Poder i racisme: un binomi perillós**

Els discursos i els comportaments racistes es produeixen en diversos àmbits i sempre són nocius. Tanmateix, quan es produeix en el marc de les institucions públiques i dels discursos polítics són especialment perniciosos perquè el seu impacte mediàtic i social és molt gran. En aquesta proposta educativa s'analitzen el racisme institucional i els discursos polítics xenòfobs. Per tancar l'activitat, es proposa participar en una ciberacció per denunciar els discursos de l'odi i de la discriminació a les xarxes socials.

- **Violències dobles**

Les dones migrants tenen una doble condició de precarietat que les fa especialment vulnerables a patir situacions de discriminació i violència masculista, tant en l'àmbit privat com públic. Un cas extrem d'aquesta vulnerabilitat és l'explotació sexual. Malauradament, cada any arriben als països europeus milers de dones víctimes de la tracta d'éssers humans. Sense recursos propis i sofrint tota mena de vexacions, queden atrapades en mans de proxenetes i abocades a la prostitució forçada.

- **Quina cooperació volem?**

En el context de les dinàmiques socioeconòmiques globals, l'impacte transformador de la cooperació al desenvolupament és limitat i, a vegades, si no es gestiona correctament, pot suposar fins i tot una forma més de domini i colonialisme cultural. La cooperació internacional ha de començar a casa, amb una crítica a les pròpies pràctiques locals que generen desigualtats i vulneració dels drets humans a escala global. En aquesta activitat reflexionarem sobre aquestes qüestions.

RECURSOS EDUCATIUS EN XARXA

Comprendre la crisi de les persones refugiades

Propostes educatives de l'Escola de Cultura de Pau.

Col·lecció Tambali

Recursos per educar en valors d'Escoltes Catalans i la Fundació Escolta Josep Carol.

Càpsules de pau

Propostes educatives de l'Institut Català per la Pau destinades tant a l'àmbit formal com al no formal.

Esplaipolis

Joc pedagògic a partir dels principis educatius d'Esplac. Activitats i dinàmiques de l'apartat "Educació en l'internacionalisme" i "Educació emocional".

Com és la vida d'una persona refugiada?

Recull de recursos educatius del Portal Paula.

Compasito - El Petit Compass

Manual d'educació en drets humans per a infants (de 7 a 13 anys) d'Amnistia Internacional.

EduAlter

Red de recursos en educació para la paz, el desarrollo y la interculturalidad.

Contra viento y marea

Joc educatiu i interactiu d'ACNUR en què es viu la fugida d'un jove, des de l'opressió al país d'origen fins a l'exili al país d'acollida. A partir de 12 anys.

Jo em dic Brisa, i tu?

Itineraris sobre refugi i asil per a l'educació primària i el lleure.

CAIXA D'EINES

Audiovisuals

Los muros de Europa

Reportatge de Fotomovimiento que mostra la realitat de les persones refugiades durant la crisi del 2015 a la Mediterrània oriental, a partir d'entrevistes i d'imatges de cooperants sobre el terreny.

Tarajal

Desmuntant la impunitat a la frontera sud
Coproducció de Metromuster i Observatori DESC sobre els fets ocorreguts a la platja de Tarajal al febrer de 2014, en què van morir diversos joves.

Barcelone ou la mort

Documental d'Idrissa Guiro del 2007. Narra l'experiència migratòria d'alguns joves senegalesos dels afores de Dakar.

La Puerta azul

Documental sobre el Centro de Internamiento de Zapadores (Valencia).

Los Ulises

Documental del 2011 d'Alberto García i Agatha Maciaszek sobre un campament clandestí de migrants a Ceuta.

Astral

Documental de l'equip del programa Salvados que mostra l'experiència de l'ONG Proactiva Open Arms.

Una família siriana

Reportatge del 2015 d'Esther Llauradó i Joan Albert Lluch emès al 30 minuts..

El racisme mata Les múltiples cares del racisme institucional

Documental de SOS Racisme a partir de les veus de diversos activistes pro drets humans.

Publicacions

« Educar la solidaritat és part de la solució »

Article de La Fede al seu bloc del Diari de l'Educació.

« Els mapes per a entendre la crisi dels refugiats »

Publicació de Vilaweb en què s'ofereixen vuit mapes per comprendre geogràficament la crisi de les persones refugiades. rajal al febrer de 2014, en què van morir diversos joves.

Racisme als centres educatius. Eines per prevenir-lo i combatre'l

Document de la Fundació Jaume Bofill.

Arguments contra el racisme

Recursos per treballar la interculturalitat amb els joves.

Grècia, viatge a la presó a cel obert dels refugiats

Quadern de bitàcola dels periodistes del diari Ara Cristina Mas i Xavier Bertral, que van recórrer Grècia entre finals del 2015 i principis del 2016.

The Refugee Project

Mapa interactiu que documenta els fluxos de refugiats al món des de 1974.

Seguint els refugiats

Recull de les cròniques audiovisuals dels enviats especials de TV3 a Macedònia, Sèrbia, Hongria, Àustria i Alemanya seguint els refugiats durant la tardor del 2015.

Entitats i plataformes

Stop Mare Mortum

Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

Tanquem els CIE

Asil.cat

Unitat contra el feixisme i el racisme

Associació ACATHI

Lafede: organitzacions per a la justícia global

ProActiva Open Arms

Llista d'ONG que donen atenció directa a refugiades

SOS Racisme

Institucions

ACNUR

Institut Català Internacional per la Pau

Barcelona Ciutat Refugi

Organització Internacional Migracions

BCN. Acció intercultural

Hashtags

RefugeesWelcome

StopIslamofòbia

MissingMigrants

Feixismemaimés

escolesrefugi

obrimfronteres

Un projecte de:

Produït per:

Amb el finançament de:

Amb la col·laboració de:

**"L'educació no canvia el món,
però canvia les persones
que canviaran el món."**

Paulo Freire